

Družinski pomenki

V na pol kmečki na pol delavski vasi, skoraj uro hoda od mesta, imajo Hrastovi svojo hišico. Obdaja jo majhen vrt, na katerem pridelujejo najpotrebnejšo zelenjavo, del vrta pa je porasel s travo. To je najbolj priljubljeno igrišče za osemletno Alenko in petletnega Janeza.

NE GRE SAMO ZA DENAR

Letos sta obadva otroka dobila v družbo malo Mirico, ki jo je njuna mati vzela v rejo. Deklica gre zdaj v četrto leto. Ima samo mambo, da skrbi zanjo. Toda, ker hodi na delo v tovarno, in ker nima primerne stanovanj, hčerke ne more imeti pri sebi. Ob nedeljah pa se vedno oglasi pri Hrastovih. Mirica tedaj kar pozabi na igro s svojima prijateljskima. Mami ve povedati vedno kaj novega. Se posebno pa se Mirica vsakokrat ob materinem obisku razveseli čokolade ali bonbonov, ki jih dobi od nje. (Te priboljške seveda deli z Alenko in Janezkom, saj ji tudi onadva odstopita kako dobrote. Alenka imenuje Mirico kar sestra. Svojo mambo neprestano nagovarja, naj bi ostala rejenka vedno pri njih. »Če bo le hotela,« pravi mama, »in če ji bo vedno tako ugajalo pri nas.«

Soseda Hrastovim zavida, da imajo rejenko. Večkrat je že očitala joče dejala: »Seveda, pri vas lahko izhajate, ko imate od rejenke dovolj dohodkov.« — »Saj lahko tudi vi vzamete v rejo kaknega otroka,« je nekoč odgovorila Hrastova. »Dobre rejenice so povsod zaželeno.«

»Misel o rejenici ni slaba,« je soseda zvečer omenila zadevo svojemu možu. Brž sta oba pričela računati in odločila sta se, da bosta vzela v rejo kar dva otroka.

Ze naslednji dan se je soseda zglasila na oddelku za socialno varstvo. Tam je razlagala, da je iz »sočutja do otrok brez varstva« pripravljena vzeti v rejo dve taki siroti. Takoj nato pa se je začela po trgovsko pogajati za ceno. Na dolgo in široko je uslužbencem govorila o draginji, o skrbeh in napornem delu z otroki, kar se seveda lahko povrne samo v denarju. Ko so ji obrazložili, koliko dobijo za nego in varstvo otrok ostale rejenice, ne da bi se pritoževale, je pristala na običajno ceno. Obljubili so ji, da jo bodo obvestili, če ji bo ta ali ona mati pripravljena dati otroka.

Cez teden dni je dobila odklonilen odgovor. Uslužbencem oddelka za socialno varstvo je verjetno preveč očito pokazala, da se za rejo ni odločila iz sočutja do otrok, ampak le zaradi denarja. Bila je zelo užaljena in Hrastovih sploh ni več pogledala.

V TEM MUHASTEM VREMENU, KO SE NAM POLETJE VEDNO BOLJ ODMIKA, SO NAJBOLJ PRAKTIČNE DODELNE OBLEKE, KAKRŠNI VIDITE TUDI NA SLIKI.

RECEPTI

JEDILNIK

Zelenjavna juha

Soparni buhteljčki s rumovo kremo
Juha: 2 l slane kropa, 2-3 kolerabice, 3 korenčki, 2 krompirja, 10 dkg maščobe, 6 dkg moke, zelen peteršilj, 2 žlici kisle smetane.

V slan krop deni kuhat na kocke narezano kolerabo, krompir in korenček. Zabeli s svetlim prežganjem. Predno serviraš, dodaj še zelen peteršilj in kisló smetano.

Soparni buhteljčki: 1/2 kg moke, sol, 2 rumenjaka, 8 dkg margarine ali masla, 8 dkg sladkorja, mleko po potrebi.

Dvema dkg kvasa primešaj žličko sladkorja, 3 žlice mleka, žlico moke in soli, da vzhaja. V skledi presej moko, dodaj sol, mešanico mleka, rumenjakov, sladkorja in maščobe. Testo stepaj toliko časa, da žlica odstopi od njega, nato naj vzhaja. Vzhajanega razvaljaj in oblikuj majhne buhteljčke. Daj jih na pekač in pomakaj v maščobo, da se ne sprimejo, nato jih polij z mlačnim mlekom in pusti vzhajati. Potem jih specij, razdeli na porcije in polij s kremo.

Krema: 1 liter mleka, 2 rumenjaka, žlica moke, 15 dkg sladkorja, pol kozarca ruma.

Rumenjake mešaj s sladkorjem, da dobro narastejo, prideni 2 žlici hladnega mleka, moko in dobro razmešaj. Ostalo mleko zavri in vročega med mešanjem vlivaj v skledo. Vse skupaj stepaj na štedilniku toliko časa, da zavre. Ohladi, dodaj še rum in polij kremo po buhteljčkih.

PRAKTIČNI NASVETI

NASVETI ZA VLAGANJE Kumare s gorčico

Dorasle kumare olupimo in prerežemo po dolgem, jim odstranimo seme, nato jih zrežemo na prst dolge koščke, le-te nasolimo in pustimo v soli 24 ur. Potem jih obrišemo in zložimo v kozarec. Vmes pa denemo gorčično seme, kolesca hrena, vršičke pehtrana, kako šalotko in cel poper. Ko je kozarec poln, ga zalijemo s prevretim in ohlajenim kisom in zavežemo s pergamentom.

Paprike v olju in kisú

Četrť kg soli, četrť kg sladkorja, četrť l olja, četrť l kisove esence in 5 l vode ali 5 l kisa za vlaganje brez vode in esence denemo v večji lonec in zavremo. Med tem očistimo lepe zrele paprike, jim porežemo peclje, jih operemo in na cedilu odcedimo. Odcedjene denemo v pripravljeno vrelo tekočino in kuhamo tako dolgo, da spremene barvo in se kožica nagrbanči. Nato jih poberemo s penovko iz tekočine in denemo v kozarce. Ko so kuhane vse paprike, preostalo tekočino dobro prevremo in ohladimo. S hladno zalijemo vložene paprike in kozarce zavežemo in shranimo. V 5 l tekočine skuhamo lahko 150 do 200 paprik.

CENE TUDI NA STOJNICE

Precej časa že redno dvakrat v tednu zahajam na kranjski živilski trg. Ko pred stojnicami povprašujem za cene, dobim sicer včasih prijazen odgovor, ne redkokdaj pa moram celo dvakrat ali trikrat ponoviti vprašanje, pa še tedaj mi prodajalka le

s težavo nekaj zamrma v odgovor. Marsikatera gospodinja se je že pritožila zaradi tega. Sicer res ni prijetno vsako minuto ponavljati prodajalcem posameznih cen, vendar bi se dala zadeva kaj preprosto urediti tako, da bi bili zadovoljni prodajalci in kupci. Vsakdo, ki prinese živila na trg, bi lahko na majhnem listku priložil zraven cenovnik. Ta predlog pravzaprav ni nič novega. Tudi trgovine imajo cene v izložbah ali na drugih vidnih mestih, kjer si jih lahko vsakdo ogleda. Na jeseniškem živilskem trgu imajo to lepo urejeno in kupci lahko z listkov preberejo cene vseh živil, ki so naprodaj.

Gospodinja

PROSIMO ODGOVOR

V Kranju je že dva meseca ališati pritožbe, da v lekarni in drogeriji nimajo higienskih mesečnih vložkov. V tem primeru pa ne gre za malomarno poslovanje in prav takšen odnos do kupcev, temveč je temu kriva Tovarna sanitetnega materiala Vir pri Domžalah, ki jo oba detajlisti v Kranju zaman prosita za dobavo higienskih vložkov. Zanimivo bi bilo torej slišati pravi razlog, zaradi katerega se tovarna večkratnim naročilom do sedaj še ni odzvala.

JOŽE VARL

Papirnati in čokoladni vojaki

(Nadaljevanje in konec)
Vojaki so na mah prenehali z bojem in začudeno gledali malo, hudo punčko, poveljnika pa sta oba naenkrat vprašala:

povedala prodajalki in vas bo zaklenila, vročekrvneže!
»Saj res!« sta dejala poveljnika.
»Pojdimo skozi mišjo luknjico!«
Vojaki so se postavili v vrste in po-

ladno koračnico, vojaki pa so pričeli korakati po zapuščenih cesti.

Pred vojaki sta korakala poveljnika in vihtela po taktu svoje bridke sablje, za vojaki pa so brneli topovi, tanki in avtomobili. Na eni strani ceste je korakala čokoladna vojska, na drugi strani pa papirnata. Pri šoli sta vojski zavili na igrišče.

Ura v zvoniku je odbila polnoč, ko je trobentač oznanil napad. Spet je bilo streljanja in vpitja, skakanja in premetavanja. Zdaj je zmagovala ena vojska, zdaj druga, zdaj je ena juršala, zdaj druga, zdaj je ena bežala, zdaj druga. Jój, kako je tukaj ugajalo razboritim vojakom! Prav nič niso pazili na čas. Ze zdavnaj je odbilo štiri, a na igrišču je še vedno divjal boj. Zapeli so že prvi petelini. Oznanjali so nov dan, toda vojski nista odnehali. Ko so jutranji sončni žarki posijali na igrišče, sta se vojski še vedno obmetavali s streli.

Poredno sonce jih je gledalo in se smehljalo toliki vnemi bojujočih. Tedaj je izza bližnje hiše pridrvel jutranji vetrček. Pot ga je vodila ravno čez igrišče. Jój! Prav nalahno je zavel in že so odfrčali papirnati vojaki. Premetavali so se po zraku, kričali in se oklepali travnatih bilk, a jim ni nič pomagalo. Veter jih je razgnal in razpršil daleč naokrog.

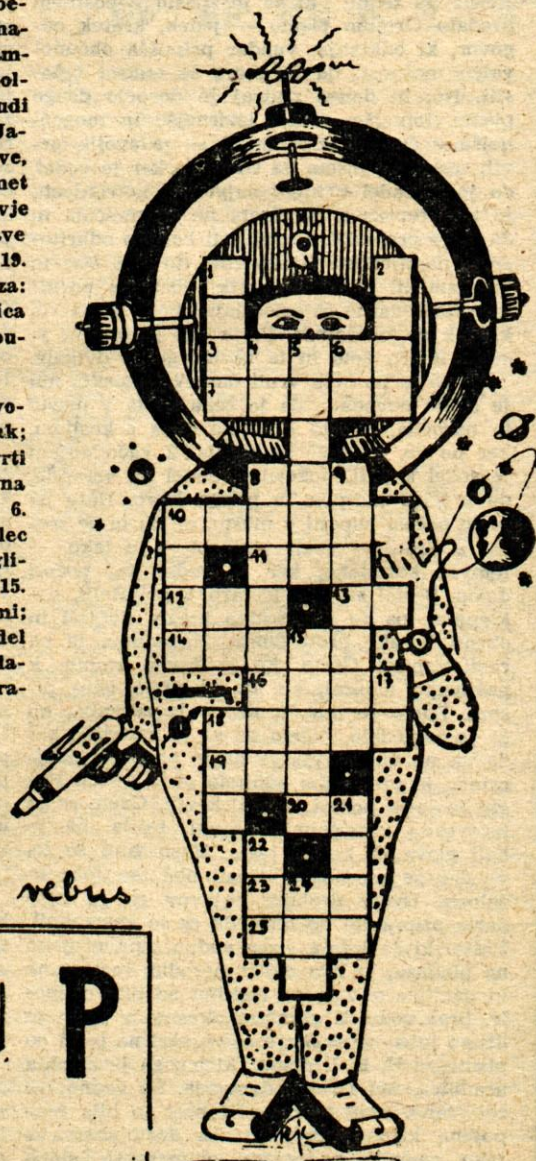
Ko je sonce videlo ubogo papirnato vojsko razpršeno, se je pričelo smejeti. Od samega smejanja se je razgrele in poslalo na zemljo toplejše žarke. Čokoladni vojaki, ki so z zadoščenjem gledali premagano papirnato vojsko, so se pričeli topiti. Od vovakov ni ostalo drugega, kakor kepica čokolade zavite v zmalčen srebrn, zlat, rdeč ali moder papir.

Otroci, ki so zjutraj šli v šolo, so pobirali po cesti raztrgane papirnate vojake, na igrišču pa so se najedli čokolade. Prodajalka pa je ono jutro zaman iskala vojake. Na polica so stale prazne škatlice, punčka pa tudi ni odprla ust. Odslej je imela na svoji polički v izložbi mir.

Križanka „Mož iz vsemir a“

Vedoravno: 3. betonirano kopališče; 7. znamenit objekt v Pulj - amfiteater; 8. pod; 10. dolgo trajajoča, večna, tudi ženska frizura; 11. Jadranski otok; 12. obedve, ena in druga; 13. medmet izpodbujanja; 14. gorovje na Češkem; 16. priprave za rezanje; 18. vreme; 19. organ vida; 20. kracia za tega meseca; 23. kracia za agronom; 25. brez obuvala.

Navpično: 1. dvoživka, prebivalka mlak; 2. nebesno telo, ki se vrti koli zemlje; 4. ploskovna enota; 5. ime planeta; 6. eden, ena; 8. izdelovalec tapet; 9. prebivalci Anglije; 10. čebelji samec; 15. ropotanje; 17. narobe mi; 18. črna ptica; tudi del neke stvari; 21. ime planeta; 22. otok na Jadranu; 23. nag.

Palindromni rebus

Rešitev se bere nazaj!

»Pa naj gospodična pove, kako bi prišli ven. Prav radi bi šli na trato. Saj je tam vendar več prostora za vojskovanje, kakor na teh ozkih poljih.«
»Kar skozi mišjo luknjico se splazite, tu pa dajte mir, če ne bom jutri

skakali drug za drugim iz izložbenega okna na tla ter se skozi mišjo luknjico prav tiho splazili pred prodajalno. Prvi so prišli papirnati vojaki, kmalu za njimi pa še čokoladni. Luna jih je prijetno osvetljevala, ko so se postavljali v dolge kolone. Njihova godba je zaigrala poskočno papirnato in čoko-

MIMI MALEŃŠEK KONČIG
VIGENCI ROMAN 67

V obeh vigencih je vrelo delo. Lopute orjaških koles so se vrtele, voda je pršela na vse strani in udarci kladiv so mogočno preglašali šum spenjene vode. Skozli vrata je padal na dvorišče soj razžarjenih ognjišč. Aleš se je spomnil, kako mrtva sta bila vigenca ob očetovi smrti. Pognala ju je volja enega samega človeka, Zgončevega Dominika. Nehote je začutil do njega občudovanje. Zares, mogel bi ga občudovati, ko bi ne videl ne- prestano pred seboj prizora, ki mu je bil pravkar priča. Ob spomenu na Ano, ki se je vedla tako brezumno, pa je začutil, da ima pred seboj en sam cilj: izrinuti Dominika iz vigencev. Globoko v duši ga je bolelo, rad je imel Ano in ni mogel razumeti, kako da se je tako do dna spremenila. Te spremembe je kriv Dominik in Aleš ga je zasovražil, preden ga je videl.

»Ali namerava Ana Dominika vzeti?« je vprašal čez čas.
»Kaj bo vzela! Dominik bo vzela Ano kakor jastreb kuro, če se mu bo zdelo potrebno,« je pribil Miklavž. »Seveda, diši mu, da bi sedel v našo hišo. Mislim, da si jima pošteno zmešal štreno, ko si se vrnil. Ampak jaz —« Miklavžu so oči nenadoma zažarele, »jaz sem ponosen nate, da boš vedel!«

Fant se je nasmehnil in vstal. »Vigenca bi rad pogledal.«
Šla sta. Miklavž je stopil v spodnji vigenec in hitro povedal kovačem, da se je Aleš vrnil in da namerava ostati doma. Za nekaj minut je delo zastalo, vsi so prisluhnilli novici. Ogledovali so si fanta, vseč jim je bil. Potem so kladiva spet zapela staro pesem.

Iz zgornjega vigenca je prišel Dominik. Aleš ga je takoj prepoznal, bolj po tem, ker je bil tako zelo podoben staremu Zgoncu kot pa čem drugem, saj se Dominik v svoji delovni obleki ni v ničemer razlikoval od delavcev. Ko je kovač uzrl študenta, je stopil k njemu in mu nekoliko zviška pokimal v pozdrav. Aleš je vtaknil roke v žepe in ga motril, ne da bi se premaknil bliže ali da bi mu celo ponudil roko. Tako je moral Dominik iztegniti desnico.

»Si prišel na počitnice?«
Aleš mu je z njejevoljo segel v roko. »Prišel sem.«
Dominik je takoj začutil, da ga bratranec gleda sovražno, toda prezrl je to in rekel samozavestno in s tistim občutkom premoči, ki je tičal v njem, ne da bi se tega sploh zavedal:
»Potegnili si se pa. Vidim, da ti v mestu ni slabo. Sicer pa nam doma tudi ni ravno silo.«

»To se vidi,« je hladno odvrnil Aleš.
»Delamo, kar naprej delamo.«
»Saj.« Aleš se je prisiljeno nasmehnil. »In ker vam je doma tako dobro, sem se tudi jaz namenil ostati pri svojem.«

Dominik ga je osuplo pogledal. Bil je mnogo bolj preračunljiv kot Ana, ki je v svoji ljubezni čisto pozabila na brata in njegove pravice, kljub temu pa ni nikoli pomislil, da bi fant utegnil zapustiti mesto in se oprijeti obrti.

»Tako? Ali za zmeraj?« je zategnil.
Aleš je vrgel glavo nazaj, — Dominik ni mogel prezreti, kako lepe kostanjeve kodre ima, pa tudi sicer si je moral priznati, da je lep fant, — zviška je pogledal na mnogo nižjega bratranca in menil:
»Zakaj pa ne? Saj je polovica moja!«

»Saj, zakaj pa ne,« je zamomljal Dominik. »Samo tako sem mislil. Zmeraj so pravili, da boš gospod ali nekaj takega.«

»A, tako so pravili?« Študent se je zaničljivo smehljaj. »Morebiti si je kdo želel, da bi me ne bilo več domov. Ampak jaz bi bil raje kovač.«

Dominik si je opomogel od osuplosti. Odmaknil se je za korak in rekel mrzlo:

»Prav imaš, kar kovačije se primi. Seveda lažje ti bo stati pri nakovalu kot plačati dolgove.«

»Se bo že našel kdo, ki mi bo pomagal,« je odvrnil Aleš.

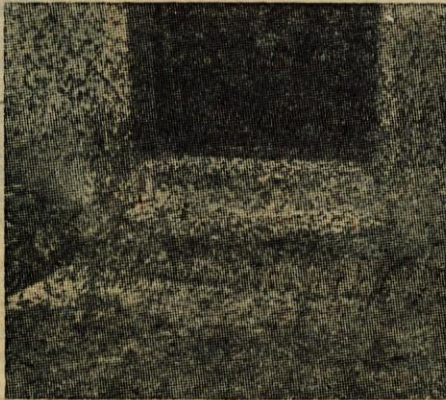
»Stric Filip, a?«

Še ena vojna na Bližnjem Vzhodu

Zaskrbljen pogled v nebo

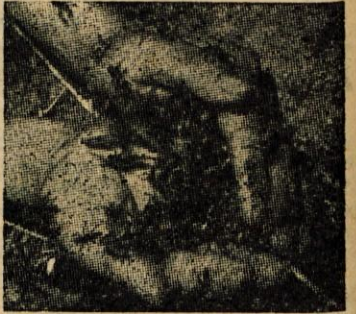
Proti nenadnemu napadu ne pomaga nobeno sredstvo. »Vojaka« odprave Združenih narodov, ki v perzijskih puščavah bije »vojno« s kobilicami, poskušata s posebnimi brizgalnami ustaviti nenaden nalet kobilic — vendar je v takem primeru treba močnejših »orožij« (slika desno)

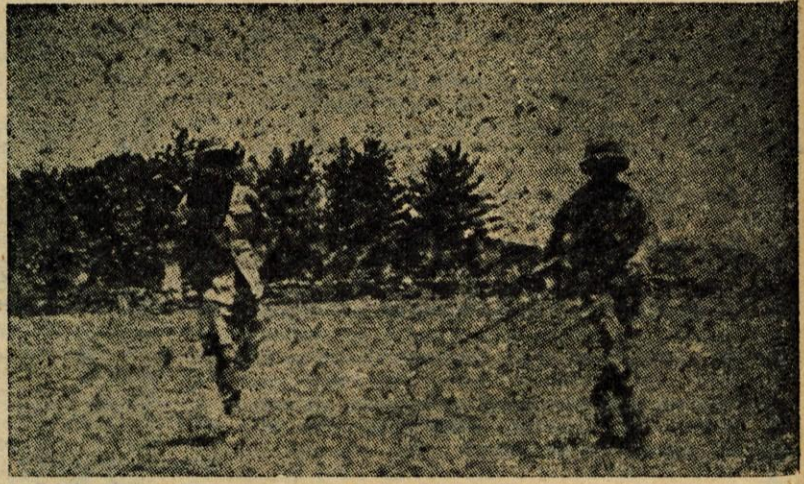
Kamor pridejo kobilice, ostane za njimi razdejanje. Ustaviti jih ne morejo ne zidovi, ne vrata, če niso popolnoma neprodušno zaprta, kajti tudi majhne špranje zadostuje kobilicam, da pridejo v stavbe in se lotijo živil.

V vojni proti kobilicam sodelujejo tudi »letalske sile«, ki uničujejo sovražnika s potresanjem strupenih sredstev iz zraka.

Polno perišče ujetega, a kljub temu živahnega »sovražnika«

ZGODOVINSKI IN DRUGI PAPERKI Z GORENJSKE

Mesto Kranj so zadele številne nesreče. Proti koncu 14. stoletja so prejeli celjski grofje poleg Kamnika, Kostanjevice, Višnje gore in drugih gradov tudi Kranj s kriškim uradom vred v zastavo. Bili so zelo oblastni v mestu in je nevarnost za mestne svoboščine dosegla vrhunec, ko so podedovali Celjani leta 1420 ortenburško posest. Herman Celjski se je po smrti zadnjega Ortenburžana polastil njihovega gradu v Kranju, čeprav bi moral pripasti nazaj Habsburžanom. Slabost Habsburžanov je bila toliko, da so leta 1431 priznali Celjanom grad in se tako z njimi pobotali.

Položaj mesta je postal kritičen, ko je celjske grofe leta 1436 cesar proti volji Habsburžanov povišal v državne kneze. Njihov poveljnik v Kranju vitez Kacijanar je s krepko roko tlačil meščane k tlom. Ni se brigal za pravice mestnega sodnika niti za meje kranjskega deželskega sodišča. Nasprotno pa je podpiral podložnike primskovskega urada ter jim dovoljeval sekati les v besniškem gozdu, ki je pripadal kranjskim meščanom.

Ne dolgo potem so izbruhnili boji med obema strankama, ki so se deloma odigravali v kotlini Kranja. Leta 1439 je pridrl Jan Vrbovec, vodja celjskih na-

jemniških čet, napadel Turn pod Novim gradom ter ga požgal. Ko sta se naslednje leto sprla brata Friderik in Albreht zaradi delitve dežel, je bil Celjan Ulrik II. najdelavnejši Albrehtov zaveznik. Njegove čete so leta 1442 v temni noči zavzele Kranj in se utrdile v njem. V pouličnem boju so oplenile tudi župno cerkev ter odnesle tam shranjene listine meščanov in plemičev z dežele. Morda so bile pri tej priliki uničene tudi listine starih meščanskih svoboščin. Toda oblast Celjanov in vojvode Albrehta je trajala kratko dobo. Dospela je močnejša najemniška vojska vojvode Friderika pod vodstvom Hartmana s Turna, naskočila in preplezala mestno obzidje ter zajela nasprotnikove čete s konji in opremo vred.

Smrt zadnjega Celjana leta 1456 je preprečila nastanek celjske države. Začela se je ljuta borba za dediščino. Vitovec se je pojavil zopet z vojsko na Gorenjskem in pustošil. Slabotni Friderik III. je skušal s pogajanjem pridobiti plemstvo. V ta namen je bival tudi od 11. do 13. junija 1457 v Kranju. Šele po smrti kralja Ladislava Posmrtnika, ki je bil glavna opora nasprotnikov, je bilo vprašanje celjske dediščine, z njo tudi gradu v Kranju, ki je odigral svojo veliko vlogo, rešeno v prid Frideriku III.

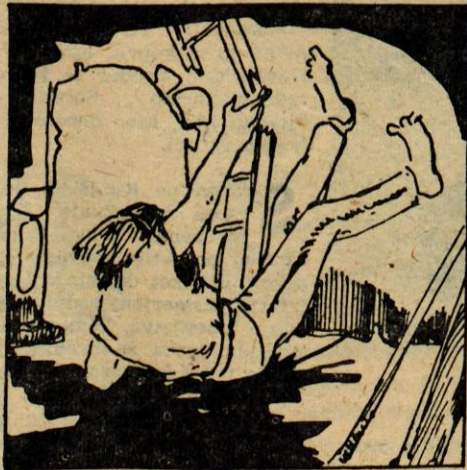
TOM IŠČE ZAKLAD

RISE: MILAN BATISTA

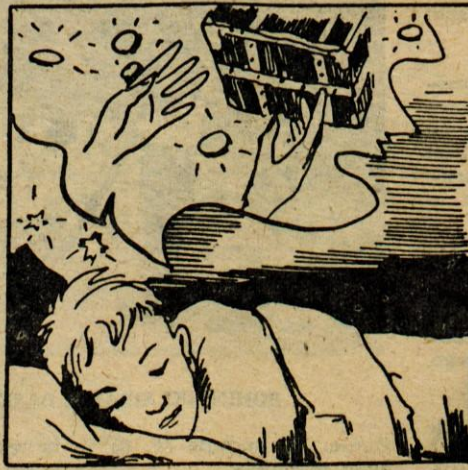
17.

Skrinjco sta kmalu izkopala. Ni bila velika; bila je okovana z železjem, zob časa pa jo je že precej načel. V njej je bilo tisoč dolarjev. Že sta hotela zaklad ponovno zakopati, ko sta se domislila, od kod pravzaprav v hiši lopata in kramp, na katerem je bil, tako se je spomnil tisti Španec, predno je začel kopati, še ščepec sveže zemlje. »Ali si koga slišal, koga videl?« je dejal Joe. »Ne,« je dejal. »Bova raje odnesla skrinjico. Kaj veš, kdo bi jo nama lahko smuknil.«

18.

»Kam jo bova skrila?« — »Na številko dve, pod križem!« — »Dobro! Dovolj temno je že, da se lahko odpraviva.« — Joeju ni dalo miru: »Kdo neki je le prinesel orodje semkaj? Ali meniš, da bi mogel biti zgoraj?« — Dečkoma je zastala sapa, kajti tolovaja sta se namenila po stopnicah. Stopnice so zaškripale, trhli les je počil in Joe je padel na tla. Dečka sta imela srce v grlu, tolovaja pa sta po tem neuspehu sklenila oditi.

19.

Ta dogodivščina, v kateri bi je lahko dečka skupila, so jima je močno vtisnila v spomin. Toma so dogodki tega dne še v sanjah preganjali. Zdelo se mu je, da je že imel bogati zaklad v rokah, pa se mu je pod prsti izpremenil v nič. Zjutraj se je zbudil bolj izmučen kot predno je legel spat. — Sanje so ga bile izmučile in ni mogel verjeti, da bi se to lahko resnično zgodilo, kar sta prejšnji dan preživela s Huckom. Zato je sklenil prepričati se o tem, ali je bilo res ali ne. Pogoltnil je zajtrk in šel iskat Hucka.

20.

Huck je sedel na robu plitvega čolna ob reki in brezbržno bingljaj z nogami po vodi. Tom je prišel do njega: »Pozdravljen, Huck!« — »Pozdravljen!« — Potem sta ugotovila, da sta prejšnji dan resnično preživela grozno trenutke. Toma pa je le mučila tista »številka dve«, o kateri sta govorila tolovaja. »Veš kaj, Huck, morda pa je to številka kake hiše?« — »Ne, Tom, ne bo! Če pa je, ni v tem mestu. Tu so hiše sploh brez številke!« — Molk. — »Najbrže je to številka kake sobe kje v gostilni!« — »Bova že to reč razvezljala...«